

відним законом або рішенням про припинення роботи суду, а якщо такий суд не визначено – до суду, що найбільш територіально наближений до суду, який ліквідовано або роботу якого припинено» [3].

Випадки та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого передбачено ст. 34 КПК України.

Таким чином, законодавець передбачає випадки та встановлює порядок направлення матеріалів справи для розгляду іншим судом з тих чи інших підстав, що дає можливість застосування правових положень за аналогією у зазначених вище ситуаціях.

Джерела:

1. Справа «Горнсбі проти Греції» (Case of Hornsby v. Greece) Рішення ЄСПЛ від 19.03.1997р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text

2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року з наст. змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>

3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#top>

***Рубан Єлизавета Віталіївна,
Фіалко Ангеліна Вадимівна***

*здобувачі вищої освіти факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО НА ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ: ВПЛИВ ВИСНОВКІВ ГНЕУ НА ЗАКОН 2021 РОКУ

У Конституції України зазначено, що громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; референдум є однією з форм безпосередньої демократії [1, ст. 38]. Завдяки ньому здійснюється

народне волевиявлення. За допомогою всеукраїнського референдуму вирішуються одні із найважливіших проблем для всієї держави. Наприклад, лише всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України. Отже, всеукраїнський референдум є важливим і має велике значення. Для правильного його проведення необхідне існування закону, що регулюватиме процес підготовки, проведення, підрахування голосів та інших етапів здійснення всеукраїнського референдуму. Так, якщо не існуватиме відповідного закону, то регулювання референдуму буде неможливе, з огляду на п. 20 ч. 1 ст. 92 Конституції України. А це, у свою чергу, призводить до неможливості здійснення громадянами України свого права на народне волевиявлення через всеукраїнський референдум (*далі – ВР*). Тобто закон про ВР є необхідним для можливості реалізації конституційного права громадян на участь у всеукраїнському референдумі.

Враховуючи необхідність прийняття досконалого та остаточного закону про ВР, в Україні постійно, з часу проголошення її незалежності, відбувався процес вдосконалення законодавства щодо його регулювання. Тобто постійно подавали законопроекти стосовно покращення такого регулювання. Нарешті у 2021 році вийшов остаточний закон про ВР, створенню якого сприяла довга і досить складна процедура. Звичайно, у чинному законі також є свої неточності, але він здебільшого написаний з урахуванням чинного законодавства, а також більшості рекомендацій ГНЕУ до кожного попереднього законопроекту з цього питання. Так, для кожного окремого проекту була проведена наукова експертиза Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України (*далі – ГНЕУ*).

ГНЕУ є одним із основних підрозділів Апарату Верховної Ради України. Його основним завданням є проведення експертизи законопроектів. За допомогою такої експертизи ГНЕУ перевіряє законопроекти на їх правильність, доцільність, відповідність Конституції та законам України та ін. До того ж при проведенні такої процедури ГНЕУ може спрогнозувати наслідки прийняття такого законопроекту.

Взагалі висновки ГНЕУ мають велике значення для майбутнього закону, адже вони вказують на деякі аспекти законопроекту, які варто, чи навіть необхідно, виправити. Наприклад, у законопроекті може міститися положення, яке не відповідає Конституції України, що робить такий законопроект неконституційним. Також ГНЕУ визначає відповідність положень законопроекту міжнародним договорам України, його концептуальний рівень, проводить інші важливі експертизи. ГНЕУ навіть визначає доцільність прийняття закону. Тому його висновки безперечно є важливими і необхідними для того, щоб новий закон був доцільним, потрібним та відповідав Конституції та законам України.

ГНЕУ проводить експертизу законопроекту, після чого свої зауваження зазначає у висновках. У таких висновках ГНЕУ зазначено, з яких причин і чому такий законопроект не може стати законом на відповідному етапі свого існування. Крім зазначення недоліків проекту, у висновках надаються приклади того, як можна виправити неправильне чи недоцільне положення законопроекту. Автори ж законопроекту мають редагувати та надати його оновлену версію. Так і відбувається процес перевірки та виправлення помилок та різного роду неточностей у законопроекті. Такий процес відбувається по колу, аж доки не залишиться положень, які варто було б виправити, або доки їхня кількість буде незначною, тобто вони не матимуть великого впливу на загальне значення законопроекту.

До того ж ГНЕУ у своїх висновках звертає увагу на введення різного роду оновлень у законопроектах та дає свої рекомендації щодо поліпшення такого роду оновлень, а також щодо більш детального опису процедури проведення таких нововведень.

Отже, завдяки рекомендаціям, вказаним у висновках ГНЕУ, першоподаний законопроект постійно вдосконалюють з кожним його поданням, аж доки не буде прийняте рішення щодо можливості його затвердження як остаточного закону. Це відбувається після врахування авторами проекту всіх чи більшості недоліків та виправлення їх.

Під час порівняння висновків ГНЕУ до минулих законопроектів із чинним законом можна зауважити, що законопроект

проходить великий шлях, під час якого проєкт зазнає значних змін, від свого первинного вигляду до остаточного.

За приклад можна взяти порівняння Висновку № 6278 на законопроект 6-го скликання [3] із чинним законом [2]. Так, у ЗУ про ВР врахований п. 4 цього Висновку, в якому зазначено, що за ч. 8. ст. 22 законопроекту покладення на Президента України повноваження щодо перевірки відповідності питань, які пропонуються винести на ВР, Конституції та законам України, є таким що не відповідає Конституції, де зазначається що повноваження глави держави встановлюються виключно Основним Законом. У чинному законі за ст. 21 контроль за відповідністю питання Конституції здійснює Конституційний Суд України. Отже, ГНЕУ проведено експертизу на предмет відповідності Конституції та виявлено порушення. До того ж було надано рекомендації щодо виправлення цього.

Також, наприклад, у ЗУ про ВР [2] врахований п. 6 цього Висновку щодо ч. 1 і 2 ст. 31 ЗУ про ВР [3]. По-перше, 5-денний строк, за який Центральна виборча комісія (Далі – ЦВК) повинна здійснити перевірку відповідності документів вимогам законодавства та який був би недостатнім у більшості випадків, збільшили до 10-денного. По-друге, замість недоречного твердження про те, що ЦВК повинна здійснити перевірку документів «на предмет їх відповідності вимогам законодавства», у чинному законі зазначено, що ЦВК здійснює перевірку їх відповідності вимогам цього закону та КУ. Тому тепер положення цього закону не суперечать один одному. По-третє, на відміну ч. 2 ст. 31 законопроекту про ВР за ч. 1 ст. 31 ЦВК самостійно проводить експертизу на відповідність документів Конституції України та цьому закону. Так, авторами було враховано зауваження ГНЕУ і відредаговано дане положення, а завдяки чіткому та зрозумілому поясненню ГНЕУ це зробити набагато легше.

Прикладом може бути також зауваження Висновку ГНЕУ № 2182 на проєкт 9-го скликання [4]. Так, у чинному законі про ВР [2] враховано п.1 цього Висновку, в якому зазначалося що, термін «нова Конституція», як його було вжито у п. 1 ч. 1 ст. 11 проєкту, є недоречним. Оскільки під ним мається на увазі

оновлення положень чинної КУ. Тобто створення оновленої редакції КУ, яка передбачає збереження реквізитів попереднього закону, а також збереження наступності у концептуальних підходах до правового регулювання. Отже, нова редакція не є новим законом, а являє собою удосконалений чинний закон. Тому доречним буде замість вказаного терміну вжити, як це було зроблено у ст.3 чинного закону, такі слова, як внесення змін. Отже, автори проєкту звернули увагу на зауваження та рекомендації ГНЕУ та замінили не цілком доречні терміни на правильні. Таким чином підвищили рівень концептуальності тексту закону.

І це лише кілька прикладів, що підтверджують позитивний вплив ГНЕУ на закон 2021. А таких прикладів можна навести чимало. І чим більше таких врахованих положень висновків ГНЕУ, тим більше воно вплинуло на чинний закон. Звичайно, враховано було не 100% зауважень у висновках.

Наприклад, не враховане зауваження Висновку № 2145а на проєкт 8-го скликання [5]. Так, у ЗУ про ВР [2] не враховано п. 1 Висновку, в якому зазначалося про недотримання балансу між відповідальністю державної влади та роллю громадян у процесі прийняття рішень. Так у ЗУ про ВР, а саме у ст. 4, зазначено, що результати ВР з предметів, що передбачені у п. 1, 3, 4 ч. 1 ст. 3 чинного закону, не потребують затвердження будь-яким органом влади. До того ж у чинному законі немає можливості проведення консультативних референдумів.

Як можна побачити з вищенаведеного прикладу, не враховані зауваження існують, але їх набагато менше ніж врахованих. Так, узято до уваги найбільш важливі та ґрунтовні зауваження та виправлено майже всі неточності та невідповідності. Звичайно, було б краще, якби було враховано всі зазначені у висновках зауваження, але не дивлячись на це, основний зміст та найбільш важливі положення взято до уваги. Тому дрібні неточності значно не впливають на значення закону.

Отже, можна зауважити, що вплив висновків ГНЕУ на закон 2021 року залежить від кількості врахованих зауважень. Тому зважаючи на те, що найважливіші зауваження та рекомендації у чинному законі були враховані, зазначимо, що висновки

ГНЕУ здійснили значний вплив на покращення закону 2021 року та, як наслідок, на можливості реалізації права громадян на участь у всеукраїнському референдумі.

Джерела:

1. Конституція України (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 06.12.2021).
2. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20> (дата звернення: 06.12.2021).
3. Висновок Головного науково-експертного управління від 29.04.2010 № 6278. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=37415&pf35401=169846> (дата звернення: 06.12.2021).
4. Висновок Головного науково-експертного управління від 26.09.2019 № 2182. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=66954&pf35401=506586> (дата звернення: 06.12.2021).
5. Висновок Головного науково-експертного управління від 23.06.2015 № 2145а. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55689&pf35401=387691> (дата звернення: 06.12.2021).

Науковий керівник – к.ю.н., асистент кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія» Батан Ю. Д.

Ругало Юлія Ігорівна

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗЛОЧИН ВБИВСТВА В КАТЕГОРІЇ «ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ» ТА В КАТЕГОРІЇ «ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ»: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЯЖКІСТЬ ПОКАРАННЯ

У розглянутих справах Міжнародним кримінальним судом часто прослідковується винесення одночасно обвинувачення підозрюваним у злочинах за вчинення вбивств як у сфері злочинів проти людяності, так і у сфері воєнних злочинів. Стаття 5 Римського статуту виокремлює злочини, які підпадають під юрисдикцію Міжнародного Кримінального Суду(далі МКС): це